

נודה מאד לכל מי שיוכל לסייע בכיסוי הוצאות ההדפסה, להבצחת לע"ו וכיו"ב, נא לפנות למייל 0036194741@gmail.com

דברי השירה

ויזכר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (זכרים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי זינר שליט"א
רב ביהכ"נ 'דברי שירי' ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל 0036194741@gmail.com

פרשת אחרי מות - קדושים [ימי ספירת העומר]

לייקר כל מצוה ומצוה

בפרשיות אלו יש הרבה מצוות, בפרשת אחרי יש עשרים ושמונה מצוות, שתי מצוות עשה ועשרים ושש לאוים, ובפרשת קדשים יש חמישים ואחד מצוות, שלש עשרה עשה ושלושים ושמונה לאוים. סך הכל שבעים ותשע מהתרי"ג מצוות. על זה אנו אומרים את מה שכתוב במסכת **מכות** (פרק ג' משנה ט"ז), רבי חנניא בן עקשיא אומר, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר (ישעיה מ"ב - כ"א) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

השבוע למדנו בדרך היומי (שבת דף נ"ב) שיש מאן דאמר שאפילו שמירה יתירה בבהמה זה נחשב הוצאה אבל בפרה אדומה שנחשב לדבר יקר כיון שדמיה יקרים עושים שמירה יתירה. וכתוב בגמ' **בבא מציעא** (דף כ"א ע"ב) שאדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה, דהיינו שאחד שהולך עם יהלומים בכיסו הוא בודק כל כמה דקות אם הם קיימים שם. והסיבה לכך היא שאדם שומר יותר את מה שהוא מחשיב לדבר חשוב ויקר. לכן עלינו לדעת שיש כאן לפנינו פרשיות עם הרבה מצוות, ואם האדם יחשיב כל מצוה ומצוה הוא יוכל להיזהר יותר בשאר המצוות. וזה אחד מהדרכים לבדוק את דרגת היראת שמים שיש לאדם, אם הוא מזלזל במצוה מסוימת זה סימן שהמצוה לא חשובה אצלו, כי אם היה חשוב אצלו אז הוא היה מפחד לעבור עליה ולהפסיד אותה והיה מתרחק מכל מיני דברים שגרומים להפסידם והיה חושב מראש לעמוד על המשמר, ואם לא כך סימן שהמצוות לא חשובות, חלילה.

הוצאה בשבת בבגד של איסור

"בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו" (ט"ז כ"ט). אחד מהעניינים ביום כיפור הוא לבישת נעליים.

כתב המנחת חינוך (מצוה ש"ג אות י"ד), ומה שהביא מדיני מנעל יש בזה שלש שיטות, שיטה ראשונה דוקא מנעל של עור אסור ביום כיפור, ושיטה שנייה דגם מנעל של עץ מנעל איקרי, ושיטה שלישית דעת הר"ה כל מידי דמגין מנעל איקרי, ועין כל זה בר"ן שם והם דברים ארוכים. ונראה לענ"ד אם נועל מנעל האסור ביום הכיפורים כגון של עור, חוץ מה שעובר איסור דנעילת הסנדל אם יצא בו ברשות הרבים חייב חטאת, דלאו מלבוש הוא אלא משאוי לפי סברת רש"י בעירובין צ"ה ע"ב ד"ה תנא קמא, דלמאן דאמר שבת זמן תפילין הוא אם לובש יותר מזוג אע"ג שהיו תכשיט מ"מ כיון דעובר על בל תוסיף אתי איסור בל תוסיף ומשווי עליו כמשאוי, ובשאגת אריה סוף סימן מ"א פלפל בדברי רש"י הנ"ל, א"כ חזינן דהאיסור משווי כמשאוי, א"כ הכא נמי כיון דנעילת הסנדל אסור, לא מבעיא להסוברים דהוא איסור תורה בודאי חשוב כמשאוי, אלא אפילו למאן דאמר דהוא דרבנן אפשר דגם איסור דרבנן כיון דאסור לא הוי מלבוש והוא משאוי, א"כ אסור לצאת במנעל כזה ביום הכיפורים וחייבים עליו כעל משאוי גמור. על כן יש להזהיר מאוד להמון עם שחוץ שעוברים באיסור נעילת הסנדל עוד הולכים במקומות שאסור להוציא והוא איסור גמור, ולא הבאתי בכור הבחינה.

כעין זה הפרי מגדים (סימן ש"א, אשל אברהם ס"ק נ"ד) מסתפק באחד שלובש בגד שעטנז בשבת, האם חוץ מאיסור שעטנז עובר על איסור הוצאה לרשות הרבים.

ויש להוסיף שכתוב במשנה בשבת (דף ס' ע"א), לא יצא האיש בסנדל המסומר. והיינו שרבנן תקנו שאסור ללבוש סנדל המסומר האם יעבור גם על איסור הוצאה דאורייתא דהוי משאוי כיון דהוי לבישת איסור. ויש לחלק, שאינו דומה לתפילין, שבתפילין בעצם זה אינו מלבוש, אלא זה נהפך למלבוש ע"י המצוה, המצוה הפכה חפץ זה למלבוש, וא"כ כל הסיבה שזה מלבוש זה רק ע"י המצוה, המצוה הפכה את החפץ הזה למלבוש, ולכן רש"י כתב שאם יש איסור בל תוסיף אם זה לא מצוה זה לא מלבוש. אבל דבר שבמציות הוא מלבוש, כגון בגד שדרכו ללבוש כן, יכול להיות שיעבור על איסור נעל ביום כיפור [מחלוקת ראשונים אם זה דאורייתא או דרבנן] אבל משא לא. תלבש, בכל זאת אין זה נחשב כמשאוי כיון שבמציות הוא מלבוש.

לברוח מטעם של גניבה

"לא תגנבו" (ו"ט - ו"א). כותב רש"י (בד"ה לא תגנבו), אזהרה לגונב ממון, אבל לא תגנוב (שמות כ' - י"ג) שבעשרת הדברות, אזהרה לגונב נפשות, דבר הלמד מענינו, דבר שחייבין עליו מיתת בית דין.

ויש לשאול, מה היא שם של רש"י שבעשרת הדיברות מדובר בדיני נפשות, הרי גם שם יש חייבי לאוין כגון 'לא תענה' ו'לא תחמוד' ועוד, למה כתוב כאן בלשון רבים ואילו בעשרת הדיברות כתוב בלשון יחיד?

רבי יוסף צבי סלנט זצ"ל כתב בספרו באר יוסף לתרץ, ואפשר לומר ע"פ מה שאמרו בגמ' (בבא קמא דף כ"ז ע"ב) בן בג בג אומר אל תכנס לחצר חבריך ליטול את שלך שלא ברשות שמא תראה עליו כגנב, אלא שבור את שיניו ואומר לו שלי אני נוטל, ורבנן לא פליגי שם על בן בג בג, אלא במה שאמר שבור את שיניו, דהיינו דעביד איניש דינא לנפשיה, בזה יש שם שתי דעות בגמ' אם רבנן פליגי עליו בזה, או דגם הוא סובר דלא עביד איניש דינא לנפשיה, ומאי שבור את שיניו שילך עמו לדין, אלא כולם מודים שאסור ליכנס לרשות חבריו שלא ברשות כדי שלא יראה עליו כגנב, ופירש רש"י הגונב מן הגנב אף הוא טועם טעם גניבה עי"ש, והיינו אף שהדבר גנוב הוא ממנו, ובכל זאת כשאינו מוציא גניבתו מהגנב בכח או בדין, כי אם גונב ממנו בדרך גניבה, גם בזה טועמין טעם גניבה, על דרך שנאמר (משלי ט') מים גנובים ממתקו. ומטעם זה כתבה כאן התורה לא תגנבו, בלשון רבים, היינו בין על הגנב ובין על הנגנב על שניהם חלה האזהרה, דגם הנגנב מזהר שלא יגנוב מהגנב אותו הדבר שגנב ממנו, אולם כל זה שייך רק בגניבת ממון או שאר מטלטלים, אבל הגונב נפש שהגנב תופש את הנגנב בחזקה תחת ידו כדי למכרו לעבד, בודאי שאם יש לו איזו עצה להיחלץ מתחת ידו ולברוח ממנו, פשיטא שמתר לו וגם חובה ומצוה עליו לעשות כל טעדיקו להחלץ ולהתגנב ולברוח לנפשו, ואין בזה שום אזהרה על הנגנב, רק על הגנב, ולכן נאמר שם רק לא תגנבו בלשון יחיד. מזה יש ללמוד שגם כשמותר לקחת ממון מאחרים, יש להימנע מזה כדי לא לטעום טעם של גניבה.

מאידיך ההפלאה (בספר פנים יפות) כתב דרבנן פליגי על בן בג בג שכתב דברי בן בג בג לא הובא שם וכן לא הובא בפוסקים, ואם כן אי אפשר לפרש כנ"ל, אלא יש לומר דבגניבת ממון חייבים גם בשותפים שגנבו, ולכן כאן שכתוב 'לא תגנבו' בלשון רבים בא על גניבת ממון, משא"כ בגניבת נפשות שותפים שגנבו פטור, ולכן בעשרת הדיברות שכתוב שם 'לא תגנבו' בלשון יחיד מיירי מגניבת נפשות שהוא רק ביחיד.

ניסה להכשיל עיורר ולא נכשל

"ולפני עור לא תתן מכשל" (ו"ט - ד"ז).

ויש לחקור במקרה שאדם הניח אבן בדרך של אדם עיורר כדי שהוא יפול ובסוף לא נפל. האם עבר על הלאו או לא? וכתב היד מלאכי (כלל ל' ס"ק סס"ז), הנותן המכשול משעת נתינה, אף על גב דלא בא לידי מכשול עבר בלאו של 'לפני עור לא תתן מכשל'.

מאידיך מבואר בגמ' בבא קמא (דף ט"ו ע"ב) רבי נתן אומר מנין שלא יתן סולם רעוע בתוך ביתו שנאמר לא תשים דמים בביתך. ושאלת השאלה, למה צריך להגיע ללאו של 'לא תשים דמים'? הרי אפשר ללמוד את זה גם מ'לפני עור'?

ויש ליישב עפ"י, שאם אף אחד לא נפל לא עבר על 'לפני עור' אז אין כאן איסור, לכן צריך להגיע ללא חדש מ'לא תשים דמים'.
וכבר מסתפק בזה הגרי"פ פערלא בספר המצוות של רבי סעדיה גאון. (לא תעשה נ"ג - ה"ה).

והנה כתוב בגמ' **בבא מציעא** (דף ע"ה ע"ב), אמר רב יהודה אמר רב: כל מי שיש לו מעות, ומלוה אותן שלא בעדים - עובר משום ולפני עור לא תתן מכשל.
ורש"י כתב (שם ד"ה עובר משום לפני עור), שעולה על רוחו של לוח לכפור.

וכתב בשו"ת **חקרי לב** (ח"מ תשובה כ') שמכאן משמע שאפילו שזה לא ודאי שיכפור אבל עצם הדבר שיכול לכפור הוא עובר בלאו.
ובתשובת בית יצחק דוחה וכותב שזה לא ראייה, ויכול להיות שהכוונה כאן היא רק מדרבנן, אבל מדאורייתא עובר רק אם בפועל נכשל.

הפרי יצחק (ח"ב תשובה מ"ט) וגם החזון איש (י"ד סימן ב' ס"ק כ"ה) כתבו שאם לא נכשל בסוף אז לא עבר על הלאו.
והנה קי"ל שאין מלקות על 'לפני עור', כי זה לאו שאין בו מעשה. (חינוך רל"ב)

שואל בתשובת פני יהושע (ח"מ סימן ט'), למה לא נחשב מעשה שנותן המכשול?

וביאר שלפ"ז מיושב דאפילו שעל נתינת האבן הוא עובר על הלאו וזה מעשה, אבל היות שתלוי גם בתוצאה, האם משהו יפגע מהמכשול או לא, יוצא שכרגע עדיין לא עבר על הלאו. לכן אין מלקות בזה.

לפני עיוור באיסור דרבנן

יש לדון במקרה שכן אדם מכשיל את חברו באיסור דרבנן. האם עובר על 'לפני עור' דאורייתא כיון שנכשלו באיסור או לא?
עי' מש"כ בזה המנחת חינוך (מצוה רל"ב ס"ק ד') והקהילות יעקב (במסכת עבודה זרה).

הרמב"ם (פרק א' הלכות ממרים הלכה ב') כתב שכל העובר על איסור דרבנן עובר גם על איסור דאורייתא של 'לא תסור'. ולפי זה אין מקום לשאלה, דסוף סוף מכשילו ב'לא תסור'.

אכן, **הלחם משנה** כתב (שם) שרק מי שעבר במזיד [שכיוון לעבודה זרה] עובר ב'לא תסור', אבל אם עבר רק לתאבון אז לא עבר על 'לא תסור', ולפ"ז יש נפק"מ גם להרמב"ם באופן שעבר עבירה לתאבון.

מפורסם בשם **הרב מפוניבז' זצ"ל** שהביא את שיטת **אמונת שמואל** שאם יש איש שאינו מוזהר על איזה איסור הוא לא עובר על הלאו של 'לפני עור' כשהכשיל את השני באותו איסור. והסביר הרב זצ"ל שהאמונת שמואל סבר שגדר האיסור של 'לפני עור' זה לא בגלל שהוא מכשיל את השני, אלא מדיני המכשיל עצמו, וכמו שמוזהר על עצמו בהי' איסורא, כן מוזהר הוא לא להכשיל אחרים בזה, ולכן באיסור שהמכשיל אינו מצווה, אף ב'לפי עור' אינו מוזהר בזה.

ונפקא מינה בזה אם מכשיל השני בדבר הכולל בתוכו ב' איסורים, האם עובר פעמיים ב'לפני עור', וזה תלוי בהנ"ל, ואם האיסור הוא מחמת האיסור הנכשל, כמו שאין נפקא מינה בין המניח אבן אחת או ב' אבנים יחד, כן הכא הכל חשוב מכשול אחד, ועובר רק פעם אחת באיסור 'לפני עור', אבל אם האיסור הוא בגלל המכשיל, א"כ פשיטא שיש כאן פעמיים איסור 'לפני עור' וכל איסור הוא בפני עצמו.

ויש להוכיח מהפס' חיים (בפתיחה לאוין ד') שכתב שמי שמדבר לשון הרע מכשיל את אחרים בארבע לאוין, והמספר עובר רק פעם אחת ב'לפני עור. משמע שהעיקר הוא לא להכשיל את השני.

כתוב בתהילים (ק"ז) "הללו את ה' כל גויים שבחוהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו".

שואל **רבי אליהו לופיאן זצ"ל**, מה זה "כי גבר עלינו" בגלל שה' עושה לנו חסד? למה הגויים צריכים להודות, מה הקשר? אנחנו צריכים להודות!

ותירץ ע"י משל, על אדם עיוור שכל בוקר היה הולך לבית הכנסת, והיה לו שונאים והם הכינו לו מכשול כדי שיפול וכך ישמחו, כשהעיוור יצא בבוקר הם הסתכלו על כל פסיעה ופסיעה שלו עד שבסוף רגע לפני שהגיע למכשול העיוור חזר לביתו. הוא נזכר ששכח את התפילין שלו בבית. ומיד באותו זמן השונאים סילקו את המכשול מהדרך כן ידעו שיעברו שם אנשים באותו זמן. העיוור הזה לא יודע איזה חסד הקב"ה עשה איתו, אבל השונאים שתכננו להפיל אותו הם יודעים איזה מכשול הכינו לו. והנמשל לזה הוא שהגויים יודעים מה הם מתכננים עלינו להרוג ולאבד אותנו, כל מיני תוכניות רח"ל, והקב"ה מבטל את התוכניות שלהם, ואין לנו ידיעה על כל זה, ולכן הגויים הם צריכים להלל.

הבדל בין פאת הראש לפאת השדה

"לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך" (ט"ו - כ"ז).

כתוב במשנה במכות דף כ' שיש שני לאוים, ובזקן יש חמש לאוים.

וכתב **הריטב"א** (בשבעות דף ג' ע"א ד"ה ועל הזקן שתיים מכאן וכו'), ואיכא דקשיא ליה לענין פאת שדה אמאי לא אמרינן פאות טובא לחייב על כל קרן וקרן, ויש מתרצים דהתם לא תכלה כתיב (ויקרא כ"ג) ואכלו בלחוד קפיד רחמנא, ועוד דיש שדה עגולה שאין לה פאות מה שאין כן בזקן וראש, והנכון דהכא כיון דכתב רחמנא (ויקרא ט"ט) לא תקיפו פאת ראשכם, על כל הפאות הזמיר הכתוב שאין הקפה אלא בשתיים, ואפקיה בלשון פאת לחייב על כל פאה ופאה, ויליף השחתה מינה בהיקש או דלא מיקריא השחתה במקצת, אבל הכא ליכא למדרש לאפוקי קרא מפשיטה דאמר פאת שדך.

וכתב **מון שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א** בספרו **טעמא דקרא**, יל"ע למה בהקפה כתיב ל' רבים ובהשחתה לשון יחיד הא בשניהם המקיף לחברו חייב, ועי' קידושין (דף ל"ה ע"ב) מה שדרשו בזה, ואפשר עוד לומר משום דהקפה מוזהר גם על קטנים שהם אין מוזהרים כמ"ש בניזר (דף נ"ז) לכן כתיב לא תקיפו פאת ראשכם בכללות משא"כ בהשחתה דל"ש בקטנים רק בגדולים לכן הזהיר לכל א' על זקנו שלו.

באופן אחר י"ל למה בפאות כתב לשון רבים ובזקן לשון יחיד, דהנה הרמב"ם (פ"ב מאישות הכ"ה) משמע דטומטום ואנדרוגנינוס אין מביאין סימני גדלות, וי"ל דלכן גבי פאות כתיב לשון רבים לאתווי טומטום ואנדרוגנינוס דנהי שאין לוקין מספק מ"מ לכתחילה צריכין להחמיר כאנשים כדתנן בפ"ד דביכורים מסתפרין כאנשים, אבל גבי זקן כתיב לשון יחיד דטומטום ואנדרוגנינוס אין להם זקן כנ"ל.

ברדב"ז ריש ה' מתנ"ע הקשה למה בפאת שדה משאירין רק פאה אחת ובפאות הראש ב' פאות ע"ש מה שתייר, ונראה דשדה הרי אין דין איך צריכה להיות ויכולה להיות מרובעת או עגולה או שאר צורות וא"כ ע"כ הפאה היינו מה שמשאיר בסוף השדה, אבל בראש גם קודם התספורת יש לו במציאות ב' פאות ודוק. וזה הטעם ג"כ שבזקן יש חמש פאות.

זהירות בימי ספירת העומר ממחשבה רעה על שום יהודי

כעת אנחנו בימי ספירת העומר, וימים אלו הם ימי הכנה למתן תורה, ובימים אלו אנחנו גם באבילות על תלמידי רבי עקיבא, כתוב בפרשת קדשים (י"ט - י"ח) "ואהבת לרעך כמוך" אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, מבואר בגמ' יומא (דף ט' ע"ב) אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת חנם.

וכתוב בירושלמי (יומא פרק א' הלכה ה') שהכוונה של שנאת חנם זה לשון הרע. ואם לא כן לא היה עונש כל כך גדול.

וכתוב בגמ' ערכין דף ט"ו ע"ב שדיבור לשון הרע הוא חמור כמו עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים.

וההפץ חיים בהקדמה מוסיף שלשון הרע זה חטא המרגלים ושכל הגלות במדבר היה בגלל לשון הרע.

הגמ' ביבמות (דף ס"ב ע"ב) מבואר שתלמידי רבי עקיבא מתו על שלא כבדו זה את זה, וכולם מתו באסכרה.

והמהרש"א מסביר שאסכרה זה העונש למי שמדבר לשון הרע.

שואלים, א"כ למה כתוב שלא נהגו כבוד זה בזה?

ומתרצים, שיסוד דיבור לשון הרע מגיע מזה שלא מכבדים זה את זה.

הלימוד מזה הוא שמי מכבד את השני אז יש לו עין טובה על השני וכך לא חושב דבר רע על השני, ויוצא שאינו מדבר על השני. וכך אפשר להינצל מדיבור לשון הרע.

ה' יעזור שנצליח לתקן את עצמנו בזה ובמצות "ואהבת לרעך כמוך" וכך נבין את דברי רבי עקיבא שזה כלל גדול בתורה, ונזכה לישועת ה' לגאולה שלימה ויתקיים בנו הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות.

לעילוי נשמת נשמה טהורה

הנערה רחל ע"ה בת יבדלחט"א הגאון רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א
נלב"ו כ"ה מרחשון תש"פ
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

מרת חיה בת ר' שמשון וינקלר ע"ה
נלב"ו י"ב אייר תשע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת בעל החוט שני

מרן הגאון רבי שמריהו יוסף נסים בן רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל
נלב"ו כ"ה תשרי תש"פ
ת.נ.צ.ב.ה.